

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ 1ῃ ΚΑΙ ΤΗ 15ῃ ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Διευθυντὴς καὶ ὑπεύθυνος Συντάκτης ΚΩΝΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Καθηγητὴς

Συνδρομὴ ἑτησία ἐν Κρήτῃ..... Δρ. χρ. 5 —
» ἑξάμηνος » » » 2.50
» τρίμηνος » » » 1.50
Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν προστίθεται ἑτησίως Δρ.χρ. 1.—

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕἶΝΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ
Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ ἀπευθύνονται
τῇ Διευθύνσει, ὁδὸς Μπέττολο. Χανία
ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΓΓΕΛΙΑΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

Περιεχόμενα : Τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα ὑπὸ Ε. —
Περὶ σχολικῶν ἐκδρομῶν ὑπὸ Π Βυλάκη. — Ἀπο-
σπάσματα ἐκ τῆς Αἰτιολογικῆς Ἐκθέσεως τοῦ
Ὁργανισμοῦ — Τὰ Ἀγροικίπια τῶν Δημ. Σχο-
λεῖων. — Ἡ Γραφομένη Γλῶσσα ὑπὸ Κ. Μάνου. —
Διδασκαλικά Συνέδρια. — Ποικίλα. — Ὁ Ἐνα-
στρος Οὐρανός

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Τετραετὴς κύκλος τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, οἷος ἔχει ὀρίσθῃ παρ' ἡμῖν, εἶναι βεβαίως ἀνεπαρ-
κὴς ἵνα παρῶσχη εἰς τοὺς μικροὺς μαθητὰς καὶ τὰ
στοιχεῖα μόνον τῶν γνώσεων τῶν ἀπαιτουμένων καὶ
διὰ τὰς ἀπλουστάτας τοῦ βίου ἀνάγκας· καὶ διὰ
τοῦτο πανταχόθεν ὁμολογεῖται ἡ ἀνάγκη νὰ ἐπε-
κταθῇ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ὁ κύκλος ἡ ὅπως
ἤδη ποτε νὰ χορηγηθῇ καὶ ἄλλο στάδιον ἀνωτέρας μορ-
φώσεως διὰ τοὺς μὴ ἀρκουμένους εἰς τὴν παιδείαν
ἣν παρέχει τὸ τετραετὲς δημοτικὸν σχολεῖον. Ἡ
ἀνάγκη εἶναι τῷ ὄντι πραγματικὴ καὶ τὰ παράπονα
δεδικαιολογημένα. Ἀλλὰ πῶς δύναται νὰ θεραπευθῇ
αὕτη; ἰδοὺ τὸ ζήτημα.

Ἐὰν εἴχομεν προσωπικὸν διδασκάλων καὶ κατὰ
ποσὸν καὶ κατὰ πλὴν ἐπαρκές, καὶ ἐὰν ἡ πολιτεία
ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ τὸ ἀπαιτούμενον χρηματικὸν
ποσόν, ἡ προχρητέρα καὶ ἐπιστημονικωτέρα λύσις
θὰ ἦτο νὰ ἐπενταθῇ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ὁ
κύκλος ἀπὸ τετραετοῦς εἰς ἑξαετὴν καὶ ὀκταετὴν, ὥς
εἶναι ἐν Εὐρώπῃ, εἰς τρόπον ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ
ἐξέρχωνται τοῦ δημοτικοῦ σχολείου καὶ ἀρτίως συγ-
κεκροτημένοι κατὰ τὴν μόρφωσιν καὶ ὀριμώτεροι
τὴν ἡλικίαν, ὥστε ἀκινδύνως νὰ δύνανται νὰ ἐπι-
δοθῶσιν εἰς οἰαδήποτε ἔργα τοῦ πρακτικοῦ βίου.

Ἀλλὰ τοιαύτη λύσις εἶναι τοῦλάχιστον ἐν τῷ
παρόντι ἀδύνατος, δι' οὗς ἀνωτέρω ὑπεδηλώσαμεν
λόγους, ὥστε ὑπολείπεται ἡ ἑτέρα τοῦ προκειμένου
ζητήματος λύσις, ἐκείνη δηλαδή καθ' ἣν δι' ἰδρύ-
σεως ἄλλων σχολῶν ἀνωτέρων, θὰ παρείχετο στά-
διον εὐρυτέρας μορφώσεως εἰς τοὺς μὴ θέλοντας ἢ μὴ
δυναμένους νὰ συνεχίσωσι τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐν Γυ-
μνασίῳ.

Ἀλλὰ ποίου εἶδους σχολαὶ καὶ ποῦ δύνανται νὰ
ἰδρυθῶσι παρ' ἡμῖν; Ἐν τῷ παρελθόντι εἴχομεν ἀνά
ἐν Ἑλληνικὸν σχολεῖον ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ· ἀλλὰ

μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος ἡ κυβέρνησις
ἔκρινε προτιμότερον νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰ Ἑλλη-
νικὰ σχολεῖα διὰ τῶν λεγομένων Ἀνωτέρων Δημο-
τικῶν, ὧν πάλιν ζητεῖται σήμερον ἡ κατάργησις ἵνα
ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ παλαιὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα.
Ἀπέτυχον λοιπὸν τόσον καταφανῶς τὰ Ἀνώτερα
δημοτικά, ὥστε τόσον ταχέως κρίνονται ἄξια κατα-
δίκης· δὲν σκοποῦμεν νὰ ὑπερασπίσωμεν τὸ εἶδος
τοῦτο τῶν σχολείων· ἀλλ' ἀναντιρρήτως σπεύδουσιν
οἱ κατ' αὐτῶν οὕτω κατηγορηματικῶς ἀποφαινόμε-
νοι, λησμονοῦντες ὅτι ἵνα δειχθῇ, ὅτι ἐκπαιδευτικόν
τι σύστημα εὐδοκίμη, ἀπαιτεῖται πλὴν ἄλλων ὄρων
διδασκικὸν προσωπικὸν κατάλληλον καὶ χρόνος ἱκα-
νὸς ἕως οὗ ὀριμάσωσιν οἱ καρποὶ τοῦ καὶ ἀναγνωρι-
σθῇ ἡ πρακτικὴ αὐτῶν χρησιμότης. Ἀλλ' ἡμεῖς ἀψί-
κοροι ἐν πᾶσιν ἀποκρούμεν σήμερον ὅ,τι χθὲς ἐζη-
τοῦμεν καὶ, τοὺς νόμους τῆς φύσεως παραβιάζοντες,
ζητοῦμεν προῶως τὴν συκομιδὴν, ἀγανακτοῦντες
διότι δὲν ὀρίμασαν οἱ καρποὶ ἅμα τῇ βλαστήσει τοῦ
φυτοῦ. Τέλος πάντων εἴτε εὐλόγως εἴτε μὴ τὰ Ἀνώ-
τερα Δημοτικά δὲν ἀρέσκουσι καὶ κατὰ πᾶσαν πιθαν-
νότητα ἐπανερχόμεθα μετ' οὐ πολὺ εἰς τὰ παλαιὰ
Ἑλληνικὰ σχολεῖα. Ἀς ἐξετάσωμεν λοιπὸν ποῖα
ἐκπαιδευτικὴ ἀνάγκη πρόκειται νὰ θεραπευθῇ διὰ τῶν
Ἑλληνικῶν σχολείων: τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα ἀντι-
στοιχοῦντα ἀκριβῶς πρὸς τὰς τρεῖς κατωτέρας τάξεις
τοῦ ἐπταταξίου Γυμνασίου μέλλουσι νὰ παρασκευά-
σωσι τοὺς μαθητὰς πρὸς τὸν ἀνώτερον κύκλον τῶν
γυμνασιακῶν μαθημάτων τῶν διδασκόμενων εἰς τὰς
τέσσαρας ἀνωτέρας τάξεις, θὰ εἶναι λοιπὸν ἀπλῶς
ὕπηρετικά τοῦ ἀνωτέρου γυμνασιακοῦ κύκλου, χωρὶς
νὰ δύνανται νὰ ἐπιδιώκωσιν οὐδένα ἴδιον αὐτοτελὲς σκο-
πόν. Θὰ ἐπιτραπῇ ἐν αὐταῖς ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχαίας
Ἑλληνικῆς γλώσσης, θὰ διδάσκωνται Γαλλικὰ καὶ
Λατινικὰ ὀλίγα, ἐν δευτέρᾳ δὲ μορᾷ θὰ τίθεται ἡ
διδασκαλία τῶν φυσικογνωστικῶν μαθημάτων ὅχι
μόνον διότι οἱ μέλλοντες νὰ διδάξωσι δὲν θὰ εἶναι
προσηκόντως παρεσκευασμένοι πρὸς διδασκαλίαν
τούτων, ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι θὰ ἀποβλέπωσιν
εἰς τὸ πῶς νὰ γίνωνται εὐκόλως δεκτοὶ οἱ μαθηταὶ
τῶν εἰς τὰ γυμνάσια, καὶ διὰ τοῦτο τὸ κέντρον τῆς
βαρύτητος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ θὰ κεῖται κατ' ἀνά-
γκην εἰς τὰ ἀρχαία Ἑλληνικὰ καὶ τὰ ἄλλα μαθή-

ματα τὰ ὑπηρετικά τοῦ γυμνασίου. Καὶ ἂν μὲν πάντες οἱ μαθηταί, οἱ ἀπολυόμενοι τῶν δημοτικῶν σχολείων, μετέβαινον εἰς τὰ Γυμνάσια, ἵνα συνεχίσωσι τὰς σπουδὰς τῶν. τὸ πρᾶγμα θὰ εἶχε καλῶς, καὶ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων ἡ ὑπαρξίς θὰ ἦτο ἐπαρκῶς δεδικαιολογημένη· διότι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἐκ τῶν φοβουμένων τὴν ἐξάπλωσιν τῆς κλασικῆς παιδείας, ὅταν αὕτη προσηκόντως μεταδιδόμενη, ἀπεργάζεται τὴν ἀνθρωπιστικὴν τοῦ ἀτόμου μόρφωσιν· ἀλλ' ἀφοῦ εἶναι γνωστὸν ὅτι οὐδὲ τὸ 1)10 ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων διακοῦει τὰ Γυμνασιακὰ μαθήματα, οἱ πλεῖστοι δὲ τρέπονται εἰς ἔργα βιωτικά, εἰς τί θὰ χρησιμεύσωσιν αὐτοῖς τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά καὶ τὰ ὀλίγα Λατινικά καὶ Γαλλικά, τὰ ὁποῖα ἐδιδάχθησαν; ἀφοῦ εἶναι ἐκ τῆς πείρας μεμαρτυρημένον ὅτι καὶ μετὰ ἐπταετὴ ἐν πλήρει γυμνασίῳ φοίτησιν, ὀλίγιστοι τῶν ἀπολυομένων μαθητῶν ἔχουσι τὴν ἱκανότητα νὰ ἐννοῶσιν ἐκ τοῦ προχειροῦ πεζὸν Ἑλληνικὸν συγγραφεῖα ἐκ τῶν εὐκολωτέρων καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον Λατίνων; δὲν θὰ ἦτο λοιπὸν προτιμότερον νὰ ἀσχοληθῶσι μᾶλλον εἰς τὴν σπουδὴν τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἣν καὶ θὰ γράφωσι καὶ θὰ ὁμιλῶσι κατόπιν, καὶ εἰς τὰς φυσικογνωστικὰς ἐπιστήμας, ὧν ἡ ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ χρησιμότης εἶναι τόσον καταφανής, νὰ ἀπαλλαχθῶσι δὲ τοῦ περιττοῦ φόρτου τῶν Λατινικῶν καὶ Γαλλικῶν, ὅσοι δὲν προτίθενται νὰ ἐξακολουθήσωσι σπουδὰς ἀνωτέρας; Ἀκριβῶς δ' ὑπὸ τοιαύτην ἐννοίαν ἰδρύθησαν τὰ Ἀνώτερα Δημοτικά σχολεῖα, τὰ ὁποῖα σπεύδομεν νὰ καταδικάσωμεν, πρὶν ἰδῶμεν τοὺς καρπούς, οὓς μέλλει νὰ παραγάγῃ ἡ ἐν αὐτῷ διδασκαλία. Ἀλλὰ θὰ μᾶς εἰπῶσιν ἴσως, καὶ ποῦ θὰ παρασκευάζωνται ὅσοι τῶν μαθητῶν, ἔστωσαν καὶ ὀλίγοι, θέλουσι νὰ μεταβῶσιν εἰς Γυμνάσιον; ἡ θὰ κλείσωμεν ἐντελῶς τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς ἀνωτέραν παιδείαν καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας, ἐνῶ εἶναι γνωστὸν ὅτι οὐχὶ σπανίως μετὰ τῶν ἀπύρων γεωργικῶν τάξεων εὐρέθησαν νέαι διακριθέντες βραδύτερον ἐν ταῖς ἐπιστήμας; Νομίζομεν ὅτι διὰ τοὺς ὀλίγους τοὺς θέλοντας νὰ ἐπιδεθῶσιν εἰς κλασικὰς σπουδὰς ἀρκοῦσι τὰ ἐν ταῖς ἑδραῖς τῶν νομῶν προγυμνάσια· διότι καὶ ὑπὸ ἐποψιν οἰκονομίας καὶ εὐκολίας τοῦ βίου προχειρότερα εἶναι τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως χωρικῶν μαθητῶν ἐν ταῖς πόλεσιν μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς ἐπαρχιακαῖς πρωτευούσαις. Ἄλλως τε ποῦ εἶναι τὸ προσωπικὸν ὅπερ θὰ διδάξῃ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις τῶν ἐπαρχιῶν; ποῦ εἶναι τὰ χρηματικά μέσα δι' ὧν θὰ συντηρηθῶσιν; ἡ μήπως σκοποῦμεν νὰ περισυλλέξωμεν τοὺς μαθητὰς τῶν Γυμνασίων καὶ νὰ χειροτονήσωμεν αὐτοὺς καθηγητάς, νὰ ἐλαττώσωμεν δὲ τὴν διὰ τὰ δημοτικά σχολεῖα δαπάνην ἵνα ἰδρύσωμεν Ἑλληνικά σχολεῖα;

Ἀφήσατε λοιπὸν τὰ πράγματα ὡς ἔχουσιν· μὴ καταδικάζετε τὰ μόλις ἀρξάμενα νὰ δοκιμάζωνται· αἱ μεταρρυθμιστικαὶ τάσεις ἅς στραφῶσι πρὸς ἄλλο σημεῖον, ἢ τοῦλάχιστον μὴ ὀνομάζετε πρόοδον τὴν εἰς τὰ παλαιὰ ἐπάνοδον.

E.

ΠΕΡΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Δ'. Περὶ τῆς ἐν αὐταῖς διδασκαλίας

2.— Τῆς Ἱστορίας.— Ἐὰν μὴ ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας περιορίζεται εἰς ἀπλὴν συσφύρευσιν χρονολογιῶν, ὀνομάτων βασιλέων, γενεαλογιῶν καὶ πολεμικῶν μόνον κατορθωμάτων καὶ πράξεων, ἀλλ' ἀποβλέπῃ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ γνωστὸν διὰ ποίων τρόπων ἡ ἀνθρωπότης ἐφθασεν εἰς τὴν βαθμίδα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἀναπτύξεως, τότε ἡ τοιαύτη διδασκαλία πρέπει ἰδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημείου νὰ ἀρχῇται ἐξ οὗ καὶ ἡ τῆς Γεωγραφίας διδασκαλία ἦτοι ἀπὸ τῆς προσεκτικῆς ἐξετάσεως καὶ γνώσεως τῶν τῆς πατρίδος. Ἴνα οἱ μαθηταί ἐντελῶς κατανοήσωσι τὰ πρὸ τοσούτων χρόνων ὑπὸ διαφόρους περιστάσεις γενόμενα, τὰ ἦθῃ καὶ ἔθιμα παρελθόντων χρόνων ἢ ἄλλων λαῶν, τὰ ἐλαττήρια ἢ ἀποτελέσματα διαφόρων ἱστορικῶν γεγονότων, καὶ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἀξίαν, ἵνα λάβωσι σαφὴ εἰκόνα τοῦ τρόπου καθ' ὃν γίνονται οἱ πόλεμοι καὶ τῶν καταστροφῶν ἃς ἐπιφέρουσι, δὲν ἀρκεῖ ὁ κύκλος τῶν γνώσεων αὐτῶν οὐδὲ αἱ παραστάσεις ἃς ἐν τῇ ψυχῇ ἔχουσι. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ γνωρίσωσι τὰ ἦθῃ καὶ ἔθιμα τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐξ ἰδίας παρατηρήσεως, νὰ λάβωσιν εἰκόνα τῶν μαχῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς διεξαγωγῆς αὐτῶν ἐκ τῶν τόπων, οἵτινες θέατρον αὐτῶν ὑπῆρξαν, ἀντιλαμβάνόμενοι ἐν αὐτοῖς τῶν μερικῶν πράξεων καὶ κατορθωμάτων ἅτινα τὸ γενικὸν ἀποτέλεσμα ἐπέφερον, νὰ κατανοήσωσι τὰς καταστροφὰς τῶν πολέμων βλέποντες αὐτὰς διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν, νὰ γνωρίσωσιν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως πῶς ἤρξατο προβαῖνον τὸ ἔθνος ἡμῶν εἰς τὸν πολιτισμὸν, τίνας προόδους ἐν αὐτῷ ἐπέτελεσε καὶ ἐξ αὐτῶν ἔπειτα νὰ συμπεράνωσι ποίας ἔτι ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ. Οὕτω μόνον ὁ μαθητὴς λαμβάνει τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα ἐφ' ὧν θὰ στηριχθῇ τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἱστορικῆς διδασκαλίας, οὕτω μόνον ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ κατορθώσῃ ὅπως τὰ λεγόμενα ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἱστορίας κατανοῶνται οὕτως ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ ὥστε οὕτως νὰ νομίζῃ ὅτι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του γίνονται. Πρὸς τοῦτο δὲ εἶναι ἀπαραίτητοι αἱ ἐκδρομαί.

Ὅταν ὁδηγῶμεν τοὺς μαθητὰς εἰς διαφόρους τόπους ἔνθα μάχαι συνεκροτήθησαν, ὅταν δεῖκνύμεν αὐτοῖς τὰ μέρη, ἐν οἷς ἡρωικά κατορθώματα διεδραματίσθησαν, τότε ἡ διδασκαλία ἐκεῖ, ἐπὶ τόπου γιγνομένη λαμβάνει ζωὴν· ὁ μικρὸς μαθητὴς νομίζει ὅτι τὰ διηγούμενα τώρα γίνονται· κατανοεῖ τί σημαίνει ἡρωισμός· παρατηρεῖ πῶς ἐκάστου ἡ ἐνέργεια καὶ ἐθελουσία συνετέλεσαν εἰς τὴν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων· ζωὴν λαμβάνει διὰ ταῦτα ἐνδιαφέρον· ἀληθῶς διδάσκεται καὶ φρονιματίζεται. Ἐπισκεπτόμενοι δ' οἱ μαθηταί τὰ μέρη εἰς ἃ διήγον πολεμοῦντες οἱ πρόγονοι αὐτῶν, τὰ ὅρη, σπήλαια καὶ χαράδρας, ἅτινα ἀπετέλουν τὰ κρησφύγετά των, θὰ νοήσωσι τὰς δυσχερείας καθ' ὧν ἐπάλλαγον, τὰ δεινοπαθήματα αὐτῶν καὶ τὴν καρτερικότητα μεθ' ἧς ἡγωνίζοντο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Παρὰ τοὺς τάφους τῶν προμάχων τῆς πατρίδος, παρὰ τὰ μέρη ἐν οἷς τὸ αἷμά των ἔχυσαν, εἰς τὰ σπήλαια καὶ φάραγγας, ἐν οἷς μαρτύρων τῆς πίστεως ὅσα ἄταφα κεῖνται,

ὁ παῖς θὰ συγκινηθῇ καὶ θὰ κλαύσῃ· ἐκεῖ ὅπως καὶ πρότερον ἐλέχθη, ἡ καρδία τοῦ θὰ πληρωθῇ ἐθνικοῦ φρονήματος. Διὰ τοὺς μαθητὰς δὲ μόνον ἀνωτέρων τάξεων δυναμένους ἐκ τῶν μερικῶν γεγονότων καὶ ἐννοιῶν νὰ σχηματίσῃσι γενικὰς ἐννοίας καὶ ἐξαγό- γωσι γενικώτερα συμπεράσματα δυνατὸν τὰ καθ' ἑ- καστον γεγονότα νὰ ἐκθέσωσι καὶ αὐτόπται μάρτυ- ρες· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα πολλάκις εἶναι ἀνάγκη νὰ συμπληρῇ ἡ ἀναπτύσσει οὕτως αὐτὰ ὁ διδάσκαλος, ὥστε νὰ παρέχῃ πάντα τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα πρὸς κατανόησιν τῆς σημασίας, τοῦ τρόπου τῆς διεξαγω- γῆς καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ ἐκτιθεμένου γεγο- νότος. Περιττὸν δὲ νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν ὁ διδάσκαλος ὅτι φυσικὸν καὶ σύνθηες εἶναι οἱ διηγούμενοι νὰ τονίζωσι μᾶλλον τὰ μέρη ἐκεῖνα τοῦ γεγονότος, ἐν οἷς αὐτοὶ ἔδρασαν εἴτε ἐξ αὐτοψίας ἐγνώρισαν, καὶ ὅτι ἀπὸ τοπικὰς διαιρέσεις ἢ προσωπικὰς μερικὰς συμπαθείας πρέπει νὰ ἀποκαθαί- ρωνται αἱ τοιαῦται διηγήσεις.

Καὶ τὰ μέρη, ἐν οἷς ἐρείπια ἀρχαίων πόλεων ἢ οἰ- κοδομημάτων, μνημεῖα ἢ ἐπιγραφὰι ὑπάρχουσι, δύ- νανται νὰ χρησιμεύσωσι ὡς τέρμα τῶν ἐλδορῶν· τοιαῦτα μνημεῖα τοῦ παρελθόντος οὐ μόνον εἰς τὴν κατανόησιν αὐτοῦ συντελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ διεγείρουσι ζῶηρον τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα μεθ' ὧν εἶναι συνδεδεμένα. Ἀρχαῖαι ἐκκλησίαι ἡρει- πωμένα δύναται εὐκόλως τὴν διάνοιαν τῶν μαθη- τῶν νὰ μεταφέρωσι εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ἢ εἰς τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἡ θρησκεία ἡμῶν πολυει- δεῖς καταδιώξεις ὑφίστατο. Ἐκεῖ δὲ ἐνθα ἀρχαιολο- γικὰ ἢ ἐθνολογικὰ μνημεῖα ὑπάρχουσιν, εἶναι ἀσυγ- χύρητος παράλειψις ἐκ μέρους τοῦ διδασκάλου ἡ μὴ ἐπίσκεψις τούτων, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιμελὴς καὶ προ- σεκτικὴ ἐξέτασις παρέχει πολυτιμώτατον ὕλικόν διὰ τὴν πλήρη κατανόησιν τῶν χρόνων εἰς οὓς ἀναφέ- ρονται.

Ἡ ἐξέτασις δὲ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν κατοί- κων, τῶν ἀσχολιῶν αὐτῶν, τῶν σκέψεων καὶ αἰσθη- μάτων, τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῶν διαθέσεων, τοῦ χα- ρακτῆρος διαφόρων προσώπων καὶ τοῦ ἐντεῦθεν ἐξα- γομένου γενικοῦ χαρακτηρισμοῦ τῶν κατοίκων πό- λεων, χωρίων κλ., τῶν ἐσρῶν, πανηγύρεων, δια- φόρων συναθροίσεων κ. τ. ὅ. καὶ ἡ μετὰ ταῦτα ἐξα- γωγὴ καταλλήλων συμπερασμάτων πρέπει νὰ γίνη- ται κατὰ τρόπον ἀνάλογον πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μαθητῶν· ἡ τῶν τοιούτων ἐξέτασις εἶναι λεπτομερεστέρα ὅση ὠριμώτεροι εἶναι οἱ μαθη- ταί, διότι μόνον νεανίαι τῶν ἀνωτάτων τάξεων δύ- νανται ἐπαρκῶς νὰ ἐμβαθύνωσι περὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ περὶ ταῦτα ἐπασχόλησις οὐ μόνον διὰ τὴν ἱστορικὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὴν γεω- γραφίαν καὶ τὴν περὶ τὸ παρατηρεῖν, κρίνειν, ση- μειοῦν καὶ ἐκτιθεῖναι τὰ διανοήματα ἄσκησιν πολλα- χῶς δύναται νὰ φανῇ ὠφέλιμος.

II. Βαλάνης

ΕΚ ΤΗΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

(Συνέχεια· βλ. Ἀρ. 8, σελ. 64).

Ἡ συγχώνευσις τῶν Ἑλλην. σχολείων καὶ Γυμνασίων, καὶ ἀλλαχού τοῦ Ἑλληνικοῦ μετ' ἐπι- τυχίας γενομένη, καὶ ἐν Εὐρώπῃ εὐδοκίμουσα, δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως καινὸν σύστημα ἐκπαιδεύσεως, ἀλλ' ὑπεργροεῦθη ὑπὸ λόγων ὑπηρεσιακῶν σπου- δαίων, οὓς δύναται προσηκόντως νὰ ἐκτιμήσωσιν ὅσοι γινώσκουσι τὴν πάλιν εἰς ἣν διαρκῶς εὐρίσκοντο κατὰ τὸ παρελθόν τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα πρὸς τὰ ἐκατέρωθεν αὐτῶν δημοτικὰ σχολεῖα καὶ γυμνάσια, ἰδίᾳ δ' ἀφ' ὅτου ἤρξαντο κυκλοφοροῦμεναι αἱ ἰδέαι περὶ κατανομῆς τοῦ Ἑλλην. σχολείου καὶ συγχω- νεύσεως τῶν δύο μὲν τάξεων αὐτοῦ εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, τῆς δὲ τρίτης εἰς τὸ Γυμνάσιον. Οὕτω τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον ἐν μέσῳ δύο πολεμίων εὐρε- θέν, οὐδένα δ' ἴδριν σκοπὸν πληροῦν, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν γυμνασιακὴν ἐκπαίδευσιν ὑπηρετοῦν καὶ ταύτην παρασκευάζον, ἐμελλε φυσικῶς νὰ προσαρτηθῇ εἰς τὸ Γυμνάσιον μεθ' οὗ συναπετέλει τὴν μέσσην λεγομέ- νην ἐκπαίδευσιν· καίτοι δὲ διετηρήθησαν ἐν τῇ συγ- χωνεύσει κεχωρισμένοι δύο κύκλοι μαθημάτων χά- ριν ἐκείνων, οἵτινες δὲν σκοποῦσι νὰ περατώσωσι τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα πάντα, ἀλλ' ἐνωρὶς τρέπον- ται εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, ὅμως ἐκ τῆς συγχωνεύ- σεως προέκυψαν ἀναμφισβητήτως δύο ἀγαθὰ, τὸ ἐνι- αῖον τῆς διευθυνώσεως καθ' ὅλας τὰς βαθμί-δας τῆς μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ὅπερ μόνον ἀδοχῆς τῶν σχολικῶν πραγμάτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπουσιώ- δες, καὶ ἡ ὑπὸ εἰδικῶν καθηγητῶν διδασ- καλίᾳ πάντων τῶν μαθημάτων ἀπὸ τῆς Α' τά-ξεως μέχρι τῆς Ζ', πράγμα ὅπερ ἀναντιρρήτως ἐβελ- τίωσε τὴν ὑπηρεσίαν. Τὸ δ' ἐτι μᾶλλον ἄξιον προσο- χῆς εἶναι ὅτι αἱ προφανεῖς αὐταὶ βελτιώσεις τῆς μέ-σης ἐκπαιδεύσεως ἐπετεύχθησαν διὰ δαπάνης κατὰ τι μικροτέρας ἢ κατὰ τὸ παρελθόν· διότι τότε μὲν 7 καθηγηταί τοῦ Γυμνασίου, κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1889, ἀπῆλθον ποσὸν γρ. 11,300 κατὰ μῆνα, σή- μερον δὲ δι' 9 καθηγητὰς τοῦ ἐπτατάξιου γυμνασίου θὰ δαπανᾷ ἡ Πολιτεία περίπου δραχ. 2.200 κατὰ μῆνα.

Μουσουλμανικὰ σχολεῖα. Καίτοι ἀκωλύτως δύ- νανται νὰ φοιτῶσιν οἱ συμπολίται ἡμῶν Μουσουλμά- νοι εἰς τὰ παντὸς βαθμοῦ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, ἀπαλλασσόμενοι τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας καὶ προστιθεμένου εἰδικοῦ διδασκάλου διὰ ταύτην τε καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς τουρκικῆς γλώσσης, εἰς ἀξίω- σιν ὑπαγερευμένην ἐκ προλήψεων μὴ δυναμένων εὐ- θὺς νὰ ἐξαλειφθῶσιν, ἐνδίδουσα ἡ Κυβέρνησις ἐπέ- τρεψε τὴν ἱδρυσιν χωριστῶν Μουσουλμανικῶν scho- λείων ἐν τε ταῖς πόλεσι καὶ ὅπου ἐν ταῖς ἐπαρχίαις παρουσιάσθη ἀνάγκη. Τὰ σχολεῖα ταῦτα ἀντὶ τῶν ἡμετέρων τετραταξίων ὠρίσθησαν ἐξατάξια, διότι πλὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν λοιπῶν μαθη- μάτων τῶν ἐν ταῖς ἡμετέροις διδασκομένων, θὰ δι- δάσκηται ἐν αὐτοῖς καὶ ἡ τουρκικὴ γλώσσα· ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ συγχωνευ-

θῶσι ταῦτα πρὸς τὰ ἡμέτερα καθ' ὃν τρόπον εἴπομεν ἀνωτέρω, ἵνα μὴ ἡ Μουσουλμανικὴ νεολαία δαπανᾷ ἀσκόπως δύο ἐπὶ πλέον ἔτη, ἀδελφικῶς δὲ οἱ Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων παῖδες συμβαδίζωσιν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐκπαιδευτηρίοις, τὴν αὐτὴν πρὸς τὴν πρόδον ὁδόν, ὁμοιομόρφως παιδευόμενοι ὡς τέκνα κοινῆς πατρίδος, ἥς τὸ μέλλον ἐνδιαφέρει πάντας ἐξ ἴσου.

Ἐπιθεώρησις. Ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται ὅτι πᾶς θεσμός, ἵνα εὐδοκιμήσῃ, ἀπαιτεῖ διαρκὴ ἐνέργειαν ἀνδρῶν ἐπιφορτισμένων νὰ παρακολουθῶσι τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ἐν συνόλῳ τε καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις ζωογονοῦντες καὶ διερμηνεύοντες τὴν ἰδέαν ἣτις ὑπὲρ γόρευσε τὴν ἰδρυσὶν του, καὶ γνωρίζοντες εἰς τὴν κεντρικὴν ἐξουσίαν τὰ κενὰ καὶ τὰς ἐλλείψεις· πᾶσα μεγάλη ἐπιχειρήσις δημοσία ἢ ἰδιωτικὴ ἔχει ἀνάγκην προσωπικοῦ ἐπιθεωρήσεως. Πῶς εἶναι δυνατόν ἡ δημοσία ἐκπαιδεύσις, ἔργον τόσον λεπτόν καὶ πολύπλοκον, νὰ στερῇται τοιαύτης; . . .

Οὐδαμῶς λείπει ἡ ἐπιθεώρησις, οὐχὶ ὑπὸ σωματείων λαϊκῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀνδρῶν εἰδικῶν ἀσκουμένη, οἵτινες ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διοριζόμενοι χρησιμεύουσιν ὡς ὀφθαλμοὶ καὶ βραχίονες αὐτῆς, δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται ἡ πλήρης τῶν σχολικῶν νόμων ἐφαρμογή· καὶ ταῦτα, ἐνῷ ἐκεῖ μὲν οἱ διδάσκαλοι εἶναι τελείως εἰς τὸ ἔργον των παρεσκευασμένοι, οἱ δ' ἡμέτεροι οὔτε τὰς ἐξείς τοῦ παρελθόντος ἀπέβαλον ἔτι καθ' ὅλοκληρίαν, καὶ ἀνὰ πᾶν σχεδὸν βῆμα ἔχουσιν ἀνάγκην χειραγωγίας.

Ὁ Ἐπιθεωρητὴς πρέπει ἀνεξάρτητος τοπικῶν ἐπιρροῶν νὰ δύναται ἐλευθέρως νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιθεώρησιν, ὡς ἀνὴρ εἰδικὸς ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀντλῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα μεταδίδων ἐνιάντην μορφήν καὶ τὴν ἰδέαν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, εἰς δὲ τοὺς διδασκάλους ἐμπνέων τὴν πεποίθησιν ὅτι ἄγρυπνον τὸ Κυβερνητικὸν βλέμμα παρακολουθεῖ τὴν ἐργασίαν των τιμωροῦν μὲν τοὺς ἀμελοῦντας, ἀλλ' ἀμείψον καὶ προστατεύον τοὺς εὐσυνειδήτους.

Τὴ συνέβαινεν ἄλλοτε. Οὕτω καταρτίσαντες τὸν ὄργανισμὸν τῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἐπιμελήθημεν ἔπειτα τῆς ὅσον ἦτο δυνατόν ἀκριβεστέρως ἐφαρμογῆς αὐτοῦ, πολῦτιμον ἄρωγόν ἔχοντες τὸ νομοταγὲς τῶν πολιτῶν καὶ τὴν ἀπόλυτον καθόλου εἰπεῖν τῶν ἡμετέρων ὑπαλλήλων πειθαρχίαν. Ἀλλ' ὁμολογοῦμεν ὅτι διατάξεις τινὲς αὐτοῦ ἢ ἀτελῶς ἐφηρμόσθησαν προσκρούσασαι εἰς πραγματικὰς δυσχερείας, ἢ πρὸς τὸ ποιὸν τῶν διδασκόντων σχετιζόμεναι, ἀναμύνουσιν ἐν τῷ μέλλοντι τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει φρονοῦμεν ὅτι οὐδεὶς ἀπροκατάληπτος κριτὴς θὰ δυνήθῃ νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ἐν γένει ἡ κατάστασις τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, τὴν καθόλου εὐνομίαν καὶ τάξιν παρακολουθεύσα, ἐβελλιώθη ἐπαισθητῶς. Ἐνθυμήθητε ὅτι ἄλλοτε ὁ διδάσκαλος, ἐντελῶς ἀνεξέλεγκτος πρόγραμμα μὲν διδασκαλίας ἐφήρμοζεν ὅπερ αὐτὸς ᾗθελεν, ἐδίδασκε δὲ μόνον ὅταν δὲν ἐκωλύετο ὑπ' ἄλλων ἀτομικῶν του ἐργασιῶν, καὶ οὐχὶ σπανίως συνεβιβάζετο τὸ τοῦ διδασκάλου, ἐμπόρου ἢ καὶ καφεπώλου ἔργον πρὸς τὸ τοῦ διδασκάλου· τὰ

πλεῖστα τῶν σχολείων μόλις ἠρίθμουν 10—20 μαθητάς, ἡ μόνη διδακτικὴ μεθόδος ἦτο ἡ ἀμειλικτος χρῆσις τῆς ράβδου· τῶν διδασκάλων ἡ τύχη ἦτο ἀξιοθρήνητος· διότι οἱ γλίσχροι μισθοὶ των καθυστεροῦντο ἐπ' ἀόριστον, διαρκῶς δ' ἐπεκρέματο ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν ἡ σπάθη τοῦ Δαμνικέους μὲ τὰς συχνάς τῶν μισθῶν ἐλαττώσεις, αἵτινες ἐθεωροῦντο τὸ μόνον θεραπευτικὸν μέσον ἐν οἰκονομικαῖς τῶν ἐφορειῶν δυσχερεῖαι· ἡ δὲ φιλοπονία καὶ εὐσυνειδησία δὲν ἐθεωρεῖτο πάντοτε ἐπαρκὲς προσόν, ἀλλὰ πολὺ μείζων ἐδίδετο σημασία εἰς τὴν προστασίαν τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας. Αἱ ἐφορεῖαι ἐνίοτε συνήρχοντο μόνον ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἵνα διορίσωσι τοὺς διδασκάλους καὶ οὐχὶ σπανίως συνίστων σχολεῖα πολὺ πλείονα ἐκείνων εἰς ἃ ἡδύνατο νὰ ἀνθέξῃ ὁ προϋπολογισμὸς των, ἀφοῦ δὲν ἐπρόκειτο νὰ πληρώσων, ἀπλῶς δ' ἐσκόπων νὰ χαρισθῶσι φίλοις ἢ ἐπαρχιώταις· ἅπαξ ἡ δὲ ἐπεσκέπτοντο τυπικῶς τὰ σχολεῖα τῆς πόλεως μόνον, εἰς δὲ τὰς ἐπαρχίας μόνον κατὰ Ἰούλιον ἀπεστέλλοντο καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι οὐχὶ ἵνα ἐλέγξωσι τὴν ἐργασίαν τοῦ διδασκαλοῦ ἢ ἵνα χειραγωγήσωσιν αὐτὸν εἰς τὸ ἔργον του, ἀλλ' ἀπλῶς ἵνα παραστῶσιν εἰς ἐξετάσεις πρὸς ἐπίδειξιν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου παρεσκευασμένης, καὶ ἵνα μετὰ σχωσιν ἔπειτα κοινῆς εὐωχίας δαπάνη τῶν κοινοτήτων παρατιθεμένης. Ἐγὼ αὐτός, κύριοι Βουλευταί, διετέλεσα ἐν ἐπανειλημμέναις περιόδοις μέλος τῆς ἐφορείας Λασηθίου, ἀλλ' οὔτε αἱ ἰδιαίτεραί μου ἀσχολίαι ἐπέτρεπον νὰ ἀσχολῶμαι πάντοτε εἰς ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα, οὔτε τὰς ἀναγκαῖας εἰδικὰς γνώσεις εἶχον, ὅπως ἐπιδράσω ἐπωφελῶς ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς τῶν σχολείων λειτουργίας· ἐθλιβόμην δὲ βλέπων τοιαύτην τῶν σχολείων μας κατάστασιν, ἣν ὑπὸ τὸ τότε πολιτικὸν καθεστῶς ἦτο ἀδύνατον νὰ μεταβάλλωμεν. Οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν γινώσκετε ἀκόμη περισσότερα πράγματα, δι' ὧν δύνασθε νὰ συμπληρώσητε τὴν εἰκόνα τῆς τότε ἀξιοθρήνητου καταστάσεως, ἣν ἡμεῖς ἀτελέστατα διὰ τῶν ὀλίγων τούτων ἐπειράθημεν νὰ σκιαγραφήσωμεν.

Σήμερον εὐτυχῶς πολλὰ τῶν ἀτόπων ἐκείνων ἤρην ἐκ μέσου ἢ ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας ἐδραζομένη νέα τῶν πραγμάτων τάξις, σήμερον τὸ ἔδαφος εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν θεσμῶν φιλελευθέρων, καὶ ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν τοῦ λαοφιλοῦς ἡμῶν Ἡγεμόνος προστασίαν, πάντα βαίνουνσιν ἀπροσκόπτως εἰς πρόδον καὶ πολιτικὴν εὐημερίαν.

Ἡ πρώτη τῆς ἐλευθερίας πατρίδος Βουλὴ, εἰμεθα βέβαιοι, θέλει δώσῃ ἔτι μείζονα ὠθησιν ἐπὶ τὰ πρόσω, ἵνα πλησιέστεροι βαίνωμεν πρὸς τὸ τέρας τῶν ἀγῶνων καὶ θυσιῶν, δι' ὧν οἱ πατέρες ἡμῶν προδιεχάραξαν τὴν ὁδὸν τοῦ μέλλοντος.

Μεταβάλετε, Κύριοι Βουλευταί, ὅσα ἡ Ὑμετέρα σύνεσις καὶ πολυπειρία ὑποδεικνύει ὡς χρήζοντα μεταβολῆς· ἀλλὰ μὴ λησμονεῖτε ὅτι τὰ Ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα σήμερον εἶναι ζητήματα ἐπιστήμης, ὅτι πᾶσα διάταξις ἐν τῷ Νόμῳ ἀναγεγραμμένη ἔχει τὸν ἐπιστημονικὸν αὐτῆς λόγον, καὶ πᾶσα μεταβολὴ ἢ τροποποίησις πρέπει νὰ ὑπαγορεύηται ὑπὸ μελέτης καὶ πείρας οὐχὶ δ' ὑπὸ στιγμιαίων ἐμπνεύσεων.

Χορηγήσατε ἀφθονωτέραν τὴν δημοτικὴν ἐκπαί-

δυσιν, τὸν ἐπιούσιον τοῦτον πνευματικὸν τοῦ λαοῦ ἄρτον, ἀλλὰ καὶ περιφρονήσατε τοὺς εὐσυνειδήτους λειτουργοὺς τῆς καθόλου Ἐκπαιδεύσεως διὰ μέτρων τὰ ὅποια νὰ ἐξασφαλίζωσιν αὐτοῖς ἀνεπηρέαστον τὴν δρᾶσιν καὶ ἀξιοπρεπὴ τὴν συντήρησιν.

Τελευτώντες πεποίθμεν ὅτι κατόπιν ὥρμου σκέψεως καὶ λογικῆς βασάνου θὰ προτιμηθῶσι τὰ συμφέροντα τῇ πατρίδι.

ΤΑ ΑΓΡΟΚΗΠΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Κατὰ τὸν ὁργανισμόν τῆς Ἐκπαιδεύσεως εἰς ἕκαστον Δημ. Σχολεῖον ἢ Γραμματοδιδασκαλεῖον ἐπρεπε νὰ προσαρτηθῇ κήπος, ἀγρός, ἢ κτήμα ὑπὸ τῆς Κοινότητος παραχωρούμενον, ἵνα οἱ μαθηταὶ ἀσκῶνται ἐν αὐτῷ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διδασκάλου εἰς γεωργικὰς ἐργασίας.

Ὁ θεσμὸς οὗτος διὰ πρώτην φοράν πρὸ διετίας θεσπιζόμενος καὶ μάλιστα εἰς χώραν ἐτι καπνίζουσαν ἐκ τῶν καταστροφῶν συνεχῶς ἐπαναστάσεων ὤφειλε φυσικώτατα ν' ἀπαντήσῃ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ του πολλαπλᾷ καὶ ἐνίοτε ἀνυπερβλήτους δυσκολίας, διὰ τοῦτο δ' ἐξ ἀρχῆς καὶ οἱ αἰσιοδοξίτατοι δὲν ἐτόλμησαν νὰ φαντασθῶσιν ὅτι ἐντός τῶν πρώτων ἐτῶν θὰ ἐπιτυχάνετο πανταχοῦ ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ τοῦ τοιούτου μέτρου. Εὐτυχῶς ὅμως Ἐπιθεωρηταὶ καὶ Διδάσκαλοι ἀμέσως κατενόησαν πόσον μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τῶν τροφίμων τῶν Δημ. Σχολείων καὶ ἐπὶ τῆς εὐημερίας τῆς ὅλης πατρίδος δύναται νὰ ἔχῃ ἡ λελογισμένη ἀσχολία τῶν μικρῶν μαθητῶν εἰς γεωργικὰς ἐργασίας· κατενόησαν καλῶς ὅτι τὸ Δημ. Σχολεῖον δύναται νὰ συντελέσῃ πολὺ ὥπως καὶ παρ' ἡμῖν προαχθῇ ἡ εἰσέτι ἐν ἐμβρυῷ καταστάσει εὐρισκομένη Γεωργία ἐν ᾗ τυγχάνει ἡ βάσις τοῦ δημοσίου πλούτου καὶ ὁ μόνος σχεδὸν πόρος τῶν ἡμετέρων χωρικῶν· κατενόησαν σαφῶς ὅτι τὸ Δημ. Σχολεῖον θὰ διενεργῇ καὶ ὁ ἀναπτύξῃ τὴν πρὸς γεωργ. ἐργασίας ὁρεξιν τῶν μαθητῶν, καὶ θὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς προκαλοῦν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐξ οὗ ἀποζῇ ἡ οἰκογένεια αὐτῶν, καὶ ὅτι οὕτω τὸ σχολεῖον θὰ δυνάμῃ νὰ καταπολεμήσῃ ἀποτελεσματικῶς τὴν τῆσιν, ἥτις δυστυχῶς ὑπάρχει παρὰ πολλοῖς νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰ κτήματά των ἀκαλλιέργητα ἢ νὰ παραδίδωσι ταῦτα εἰς ἄλλους πρὸς καλλιέργειαν, αὐτοὶ δὲ νὰ μεταναστεύωσιν εἰς τὰς πόλεις πρὸς εὐρεσιν ἄλλου πόρου ζωῆς ἀνεωτέρου καὶ ἐπικερδεστέρου δῆθεν· κανενὸν δὲν τέλος ὅτι τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον θὰ διδάξῃ τὰ πρώτα στοιχεῖα παιδας, ὧν οἱ πλείστοι εἶνε προσωρισμένοι νὰ ἐργασθῶσιν ἡμέραν τινὰ τὴν γῆν, καὶ ὅτι οὕτω θὰ παρασκευάσῃ βαθμυδὸν εἰς τὴν χώραν γεωργοὺς ἀπληλαγμένους ὀλεθρίων προλήψεων καὶ ἀγόνων γεωργ. παραδόσεων, καὶ θὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἐπιδεκτικωτέρους τῶν πανθομολογουμένων βελτιώσεων καὶ τῶν καθημερινῶν προόδων τοῦ Γεωργικοῦ κλάδου.

Οὕτως ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην καὶ ἐνθερμον ἐνέργειαν καὶ παρότρυνσιν τῶν Ἐπιθεωρητῶν, πλείστοι φιλότιμοι καὶ φιλόπονοι διδάσκαλοι κατέρωσαν νὰ καταρτίσωσιν ἄξιον λόγον Ἀγροκήπια ἐπιφυλαττόμενοι ἵνα προϊόντος τοῦ χρόνου τελειοποιήσωσι καὶ προαγάγωσιν ἐτι μᾶλλον αὐτά.

Ἀλλὰ καὶ ὅσοι διὰ πραγματικὰς δυσχερείας, ὅσων διὰ τὴν ἑλλειψὶν ὕδατος, ἢ διὰ τὸ ἀκατάλληλον τοῦ ἐδάφους κτλ. ἔσχον ἀποτελέσματα μέτρια, πᾶσαν ἐπιζητοῦσιν εὐκαιρίαν, τοῦλάχιστον οἱ πλείστοι, ἵνα βελτιώσωσι τὰ κατ' αὐτοὺς Ἀγρο-

κήπια, αἶροντες κατὰ τὸ δυνατόν τὰ ἐπιπροσ-
θοῦντα ἐμπόδια.

Ἐκ τῶν σχολείων ἅτινα ἐπεδόθησαν εἰς τὰ γεωργικὰς ἐργασίας ἀναμνηστικῶς τὴν πρώτῃν θέσιν κατέχει τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον Ἀγ. Τριάδος, οὐ μόνον διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῆς ἐπιτελεσθείσης ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐξέπαινον ἐπιμονὴν καὶ ὑπομονὴν δι' ἧς καταρθώθη ἐν τότῳ τόσῳ ξηρῷ καὶ λεπτογείῳ νὰ ἐπιτευχθῶσι θαυμάσια ὄντως ἀποτελέσματα.

Ἀπὸ 1500 περίπου μέτρων πρὸ τοῦ νὰ φθάσῃ τις εἰς τὴν Σχολὴν ἄρχεται καθ' ὁδὸν λαμπρὰ δένδροστοιχία ἐκ 200 περίπου καλλωπιστικῶν δένδρων (πιτύων, εὐκαλύπτων, ἀκακίων κ.τ.λ.) κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο φυτευθέντων καὶ προφυλαχθέντων διὰ κλωδῶν ἐξ ἀγρίων ξύλων.

Τὴν προσοχὴν τοῦ διαδάτου ἰδίως ἐπισύρουν αἱ ἐπὶ τῶν δένδρων πινακίδες ἐφ' ὧν ἔχει ἀναγραφῇ τὸ ὄνομα τοῦ δένδρου καὶ τὸ τοῦ φυτεύσαντος μαθητοῦ, ὁ τρόπος τῆς καλλιέργειας, ἡ χρονολογία, κ.τ.δ. Εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν ἀναγινώσκει τις καὶ ἀρκούντως ἐπιτυχῇ ποιήματα ἐξηγούντα τὰς ἰδιότητας τοῦ δένδρου κ.τ.τ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ περιποίησις τῶν ἀνθέων δὲν ἐστέργησε· πλὴν τῶν ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἐπὶ μήκους 300 μέτρων φυτευθέντων κρίνων, ροδῶν, κληματίδων, ροσμαρίων, κτλ. ὑπάρχουσι καὶ 4 ἀνθῶνες ἐντός καὶ ἐκτός τῆς Σχολῆς, καταλαμβάνοντες ἑκαστὴν 500 περίπου τ. μέτρων καὶ γέμοντες ἀπὸ ποικίλα ἄνθη.

Ἀλλ' ἂν διὰ τὰ καλλωπιστικὰ τοιαῦτα κατεβλήθη φροντίς, ἐννοεῖται ὅτι ὑπὸ τὴν φιλοπονώτατον καὶ πρακτικώτατον διευθυντὴν τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου κ. Χ. Τσπετάκιν ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ περιποίησις τῶν καρποφόρων δένδρων κινεῖ αὐτόχρημα τὸν θαυμασμόν· βεβαίως ἐνταῦθα δὲν εἶναι τόπος ν' ἀναφέρωμεν λεπτομερῶς τὴν καταπληκτικὴν ἐργασίαν ἥτις ἐτετελέσθη ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Σχολῆς, καὶ διὰ τοῦτο περιοριζόμεθα ν' ἀναφέρωμεν μόνον ὅτι κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐφυτεύθησαν περὶ τὰ 300 περίπου κάρπιμα δένδρα (ἀμυγδαλαί, κυδωνάι, μορέαι, ἐσπεροειδή, κ.τ.λ.) διατηρούμενα εἰς ἀρίστην κατάστασιν, ὅτι παρεσκευάσθησαν τρία φυτώρια ἀμυγδαλῶν μορεῶν, καὶ εὐκαλύπτων, περιλαμβάνοντα περὶ τὰ 700 δενδρόλλα, καὶ ὅτι ἀπὸ τινος οἱ εἰδικότεροι μαθηταὶ ἀσχολοῦνται καθ' ὅρισμένας ὥρας εἰς τὸν ἐνομβλαμυδὸν ἀγρίων κερατῶν, ἀμυγδαλῶν καὶ τραμιθίων καὶ σχοίνων (χάριν δοκιμῆς) μὲ ὀφθαλμοὺς πιστακῆας.

Ὡς ἔλεγε δ' ἡμῖν ὁ κ. Διευθυντής, διὰ τῶν ἐτοιμαζόμενων 3 νέων δεξαμενῶν, ὧν ἡ μία θὰ χωρῇ πλεον τῶν 200,000 ὁκ. ὕδατος, καὶ διὰ τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν ὑπερείκοι θὰ εἶναι δυνατόν ἄλλοτε, χορηγούμενου εἰδικοῦ τινος κονδυλίου νὰ πορασκειασθῶσι 3 μικρὰ περιβόλια ἐσπεροειδῶν καὶ ἱκανὰ φυτώρια ποικίλων δένδρων ἐξ ὧν νὰ λαμβάνωσι πρὸς μεταφυτεύσιν καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀποστολὴν εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῶν ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι εὐκόλον.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου ἠκολούθησαν καὶ τὰ 3 Δημ. Σχολεῖα τοῦ Ἀκρωτηρίου, ὧν οἱ διδάσκαλοι, πλὴν ἐνός, εἶναι ἀπόφοιτοι τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου. Οὕτως:

Ἐν τῷ προτύπῳ τῆς Ἀγ. Τριάδος ὁ κ. Ἀγ. Ξηρουχάκης μετὰ τῶν μαθητῶν του ἐφύτευσε καὶ περιεποιήθη 100 περίπου κάρπιμα δένδρα, 5 καλλωπιστικά, φυτώριον ἐκ 1000 περίπου μικρῶν μορεῶν, καὶ 200 ἀγγινάρας.

Ἐν Στέρνες ὁ κ. Σ. Περγάκης κατήρτισε 3 φυτώρια ἐν οἷς αὐξάνουσι: 1500 μορέαι, 270 πίτνες, καὶ 150 ἀκακίαι ἀκανθοφόροι, ὧν τινες φθάνουσι μέχρις ὕψους 80 ἑκατ. τοῦ μέτρου. Πρὸς τοῦ-

τοὺς ἐκδλλιεργήθησαν καὶ τινὰ κηπουρικὰ καὶ ἄνθρ.

Ἐν Καμπανίῳ ὁ κ. Δ. Χρυσόφιδης ἐπὶ ἀγροῦ 350 τ. μ. καὶ ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ σχολείου ἐφύτευσε καὶ περιεποιήθη 7 κάρπιμα δένδρα, 10 καλλωπιστικά, προσέτι δὲ 50 μικρὰς βορέας, καὶ ἀρκετὰ κηπουρικά, ὧν τινὰ ἐπέδωκαν θανμασίως.

(Ἐπεται συνέχεια)

Η ΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ

Φίλε Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Προόδου».

Εἰς ἀντίθεσιν τῶν ὧσων ἡ φίλη «Πρόοδος» δογματίζει ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτῆς φύλλῳ περὶ τῆς ἐλληνικῆς ὀρθογραφίας τῆς λατινικῆς λέξεως princeps τολμῶ νὰ παρατηρήσω τὰ ἐξῆς: α') ὁ τίτλος princeps παρήχθη ἐκ τῆς συνήθεας ἦν εἶχον οἱ Ρωμαῖοι νὰ ἐγγράφουν τὸν αὐτοκράτορα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ καταλόγου τῆς συγκλήτου (princeps senatus) καὶ παρὰ τῶν Ρωμαίων ἐκληροδοτήθη εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ εἰς ἡμᾶς. Ἐκ τῆς λέξεως ταύτης παρήχθη καὶ τὸ ὄνομα τῆς νήσου Πριγκήπου (διὰ τοῦ η) περὶ τῆς ὁποίας Δέων ὁ Γραμματικὸς λέγει ὅτι «Ἰουστῆος ὁ Κουροπαλάτης κτίζει τὴν νῆσον τὴν Πριγκήπον, ὃ ἦν προάστειον αὐτοῦ, κατασκευάσας καὶ ἐκεῖ παλάτιον». Οὐδεμίαν δὲ σχέσιν ἔχει ὁ τίτλος οὗτος πρὸς τοὺς πρίγκιπας τοῦ Πολυδίου, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀπλῶς στρατιῶται. β') Οὐδαμοῦ τοῦ Πολυδίου ἀπαντᾷται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ πρίγκιψ, ἀλλὰ πάντοτε ὁ πληθυντικὸς πρίγκιπες, πριγκίπων, πρίγκιπας, ὅπερ εἶνε ἀπλὴ μεταγραφὴ δι' ἐλληνικῶν χαρακτήρων τῶν λατινικῶν λέξεων principes principum καὶ οὐχὶ ἐτυμολογικὴ ὀρθογραφία. γ') ἔχομεν καὶ ἕτερον λατινικὸν τίτλον, εἰς ὃν συμβαίνουσι τὰ αὐτὰ ἐκ τοῦ comes comitis παράγεται ἡ ἐλληνικὴ λέξις κόμης, εὐρισκομένη οὕτω (διὰ τοῦ η) εἰς τὸ corpus inscriptionum Graecorum ὑπ' ἀριθμὸν 4361. Οὐδεὶς δὲ σκέπτεται βεβαίως νὰ γράφῃ κόμης ἀντὶ κόμης. δ') τὰ αὐτὰ δύνανται νὰ λεχθῶσι καὶ διὰ τὰ κώδη καὶ ποντίφηξ, διότι οὐδαμοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀπαντῶσιν αἱ γραφαὶ κώδιξ καὶ ποντίφιξ καὶ οὐδὲν δικαίωμα ἔχομεν νὰ παράγωμεν τὰς ἐλληνικὰς λέξεις ἐκ τῆς γενικῆς, ἀφ' οὗ μάλιστα ὑπάρχει ἡ γραφὴ ποντίφειξ (διὰ τοῦ ε) ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς. Διὰ ταῦτα πάντα ὀρθότερον νομίζω νὰ γράφωμεν πρίγκηψ, κώδηξ, ποντίφηξ, παράγοντες ἀμέσως ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς princeps, codex, pontifex.

Διατελῶ μετὰ πάσης ὑπολήψεως

Ἰμέτερος,

Κωνσταντῖνος Μάνος.

Πελεκασίνα, 19 Ἰουνίου 1901.

Σ. τ. Δ. Ἀπάντησις εἰς ταῦτα θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Συνεδρία α'

Τῇ 4 Ἀπριλίου περὶ τὴν 9 ὥραν π. μ. ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ τὸ β' διδασκαλικὸν συνέδριον τοῦ Νομοῦ Ἡρακλείου ἐν τῷ Α' Χριστ. Δημοτ. σχολείῳ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γυμνασίου κ. Ν. Παλιεράκι ἀναπληροῦντος τὸν ἀσθενοῦντα Ν. Ἐπιθεωρητὴν κ. Ἐμμ. Πατελάκη. Μετὰ σύντομον προσευχὴν ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐμενίου τελεσθεῖσαν ὁ πρέεδρος τοῦ συνεδρίου κ. Ν. Παλιεράκις ἐκήρυξε

τὴν ἑναρξίν τῶα ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου διὰ προσφωνήσεως ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὰ ἐξῆς:

«Ἡ ἐλευθερία εἶναι πῶς, εἶναι πρόοδος, καὶ τὸ πῶς τοῦτο καὶ τὴν πρόοδον ταύτην ἡ περιλημμένη ἡμῶν πατρίς ἐνεπιστεύθη εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν τῶν διδασκάλων. Βεβαίως εἶνε δυσχερές, πολύμοχθον τὸ ἔργον ἀλλὰ καὶ βαρυσήμαντον, διότι ἐμπιστευθεῖσα ἡμῖν ἡ Πατρίς τὰ φίλτατα αὐτῆς ἐνεπιστεύθη τὴν τύχην καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς καὶ ἐξ ἡμῶν ἐξαρτᾶται νὰ καταστήσωμεν αὐτὴν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα...

Ἡ ἄριστῶτατος ἡμῶν πολιτεία κατιδοῦσα καὶ ἀναγνωρίσασα τὴν σπουδαιότητα καὶ ἐθνικὴν σημασίαν τοῦ ἡμετέρου ἔργου περιβάλλει ἡμᾶς διὰ πολλῆς στοργῆς καὶ δὲν θὰ παύσῃται περιβάλλουσα ἡμᾶς καὶ βελτιοῦσα τὴν τύχην ἡμῶν. Ἐὰν δὲ ὁ πολὺς κόσμος δὲν ἀνεγνώρισεν ἔτι τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας, ἃς προσφέρει τῇ Κοινωνίᾳ καὶ τῇ Πολιτείᾳ ὁ διδάσκαλος, ἐὰν δὲν κατέταξεν ἔτι αὐτὸν εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ ὑψηλὴν βαθμίδα δὲν πταίει αὐτὸς ὁ δυστυχής, ἀλλ' ἡ μακρὰ δουλεία, ἡ ἡμιδάρβαρος κατάστασις ἐν ᾗ μέχρι τῆς χθὲς διετέλει, ἡ ἔλλειψις ἀληθοῦς μορφώσεως καὶ ἡ ἄγνοια τῶν μεγάλων καὶ πολυτίμων ὑπηρεσιῶν, ἃς προσφέρει οὗτος τῇ τε πατρίδι καὶ τῇ κοινωνίᾳ...

Ἄλλ' ἵνα καὶ ἡμεῖς καταστήσωμεν σεβαστὴν τὴν θέσιν ἡμῶν ἀπέναντι τῆς κοινωνίας, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς προσδοκίας τοῦ καθήκοντος καὶ τὰς ἀξιώσεις τῆς πατρίδος ὀφείλομεν διαρκῶς νὰ ἐργαζώμεθα καὶ κρείττους καθ' ἐκάστην ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ ποιῶμεν. Καὶ τότε σὺν τῇ ἐνδομύχῳ ἱκανοποιήσει ἡν αἰσθάνεται πᾶς ὁ ἐπιτελὼν τὸ ἑαυτοῦ καθήκον, θὰ αἰσθανθῶμεν καὶ τὴν ἄμετρον χαρὰν ὅτι διὰ τοῦ ἔργου ἡμῶν προσφέρομεν λατρείαν τῷ Θεῷ καὶ πολῦτιμον ὑπηρεσίαν τοῖς ἀνθρώποις.

Ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν ὑπομονὴν ἀπέναντι τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων δυσχερειῶν, αἵτινες παρακολουθοῦσι τὸ ἔργον ἡμῶν ἐν τῇ ἐξασκήσει αὐτοῦ, ζῆλον καὶ ἀγάπην πρὸς τὰ τρυφερά ὄντα, ἅτινα ἐκλήθημεν νὰ διαπαιδαγωγήσωμεν καὶ εἰσαγάγωμεν εἰς τὸν κόσμον ὡς μέλλοντας πολίτας.

ὑπὸ πνεύματος προσδευτικοῦ καὶ μορφωτικοῦ τῶν διδασκάλων ἀγομένη ἡ Σ. Ἀνωτέρα Διεύθυνσις τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὥρισε τὸν θεσμόν τῶν διδασκαλικῶν συνεδρίων, ἐν οἷς ἐν πνεύματι ἀδελφότητος συζητοῦνται διάφορα παιδαγωγικὰ ζητήματα καὶ ἀνταλλάσσονται διάφοροι γνῶμαι περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς μεθόδου τῆς διδασκαλίας. Τοιοῦτον δὲ σκοπὸν ἐπιδιώκει τὸ σήμερον συνερχόμενον διδασκαλικὸν συνέδριον».

Εἰς ταῦτα ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κρήτης Εὐμένιος προσέθηκε τὰ ἐξῆς: «ὅτι τὸ διδασκαλικὸν ἔργον εἶνε σπουδαιότατον καὶ ὅτι πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου τούτου ἀπαιτεῖται μελέτη ἐνδελεχῆς, εἶνε ἀληθές· ἀλλὰ πρὸς τῇ μελέτῃ ἀπαιτεῖται καὶ τι ἕτερον· εἰς πᾶν ἔργον δ' ἐκτελεῖ τις πρὲπει α') νὰ ἀποκτήσῃ τὸ ἰδεῶδες αὐτοῦ καὶ β') νὰ ὀπλίσῃ ἑαυτὸν μεθέλθῃ ἰσχυρὰν διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἰδεῶδες τοῦτο. Μόνον οὕτω δύναται τις νὰ ἀναδειχθῇ. Ποῖος ἐκ τῶν παιδαγωγῶν δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ; ὁ ἔχων ἰδεῶδες καὶ ζητῶν ἐπιμόνως νὰ φθάσῃ τὸ

ιδεῶδες τοῦτο. Λάβετε ὡς παράδειγμα τὸν Πεσταλότην, ὅστις ἔθηκε τὰς βάσεις τῆς νεωτέρας παιδαγωγικῆς, ἐξετάσατε τὸν βίον του, τί θὰ ἀνακαλύψετε; ἦτο ἄνθρωπος πτωχὸς καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἀξιολύπητος. Ἐπειδὴ ὅμως ἐσχημάτισε τὸ ἰδεῶδες τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ μὲ θέλησιν ἰσχυρὰν εἰργάσθη πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ, διὰ ταῦτα παρὰ τὰς προλήψεις, ἃς εἶχε νὰ πολεμήσῃ, καὶ τὰ προσκόμματα, ἅπερ εἶχε νὰ ὑπερπηδῇ, κατάρθωσεν οὐ μόνον νὰ διακριθῇ, ἀλλὰ καὶ σύστημα ἰδικόν του νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ ἐξαπλώσῃ. Λοιπὸν τὸ ἰδεῶδες τοῦτο ἐνσαρκώθητε καὶ ἐπιδιώξατε ἐπιμόνως. Τοῦτο δὲ ἐπιθυμεῖ καὶ ἐπιδιώκει ἡ Σεβ. Κυβέρνησις καὶ διὰ τῶν ἄλλων μέσων, ἅπερ μεταχειρίζεται συχνὰ καὶ διὰ τῶν διδασκαλικῶν συνεδρίων. Εὐχομαι δὲ ἵνα τὰ σχέδιά της ἐπιτύγῃσι καὶ ἀναδειχθῇτε ἄξιοι τῆς ἀποστολῆς σας. Γένοιτο».

Μετὰ ταῦτα ἄρχεται ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ α' θέματος: *Περὶ τῆς ἐρωτηματικῆς μορφῆς τῆς διδασκαλίας ἐν τῷ δημοτικῷ Σχολείῳ.*

Πρῶτος λαβὼν τὸν λόγον ὁ Διευθυντὴς τοῦ Β' Χριστ. Δημοτ. σχολείου κ. *Εὐσταθ. Φουσταράκης* ἀναπτύσσει τὰ περὶ μορφῶν τῆς διδασκαλίας ἀναφέρων ὡς τοιαύτας α') τὴν δεικτικὴν ἢ ἐποπτικὴν, ἣν πρῶτος συνέστησεν ὁ Ἀριστοτέλης· β') τὴν διηγηματικὴν, ἐν ᾗ ὁ διδάσκαλος ἐν συνεχεῖ λόγῳ ἐκθέτει τὸ διδασκόμενον καὶ ἥτις ἀρμόζει εἰς τὰ ἱστορικά ἰδίως μαθήματα· γ') τὴν διαλογικὴν, καθ' ἣν διδάσκαλος καὶ μαθηταὶ ἐλευθέρως συνδιαλέγονται περὶ οἰουδήποτε ζητήματος· δ') τὴν ἐρωτηματικὴν μορφήν, καθ' ἣν ὁ διδάσκαλος ἐρωτᾷ καὶ οἱ μαθηταὶ ἀποκρίνονται. Ἐνταῦθα ὁ κ. Πρόεδρος ἀναφέρων ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ ἐποιεῖτο χρῆσιν τριῶν μορφῶν, τῆς διηγηματικῆς ἐν ταῖς παραβολαῖς, τῆς ἐρωτηματικῆς καὶ τῆς διαλογικῆς, προσθέτει ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι μορφαί, ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ καὶ ἡ αὐτοδιδασκτικὴ.

Ὁ κ. *Τηλ. Ἀρδρουλάκης* διδάσκαλος ἐν τῷ Α' Δημοτ. Σχολείῳ ἀποφάνισται ὅτι ἵνα κατανοῶσι τὰ λεγόμενα πάντες οἱ συνάδελφοι, ἀναγκαῖον εἶναι ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον νὰ ἐκθέτῃται τὰ πράγματα καὶ μᾶλλον συγκεκριμένως ἀκριβῶς, ὅπως ἐπραττεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς, εἰτα διεξερχόμενος συνοπτικῶς τὰς μορφὰς τῆς διδασκαλίας ἐξαίρει τὴν σημασίαν τῆς ἐρωτηματικῆς μορφῆς.

Ὁ κ. *Νικ. Πετρίδης*, λέγει ὅτι ἡ διαίρεσις τῶν μορφῶν τῆς διδασκαλίας δύναται νὰ γίνῃ εἴτε ἐκτενέστερον ὥστε νὰ συμπεριληφθῇ ἡ μιμητικὴ μορφή, ἡ ὑπαγορευτικὴ καὶ ἡ προβληματικὴ ἢ λυτικὴ, εἴτε συντομώτερον ὥστε αἱ μορφαὶ νὰ συμπτυχθῶσιν εἰς δύο τὴν ἀκροαματικὴν, καθ' ἣν ὁ διδάσκαλος διδάσκει ἐν συνεχεῖ λόγῳ ὁ δὲ μαθητὴς ἀκροᾷται, καὶ τὴν ἐρωτηματικὴν μορφήν ὑπὸ εὐρεῖαν σημασίαν περιλαμβάνουσιν καὶ τὴν διαλογικὴν μορφήν.

Ὁ κ. Πρόεδρος συνοψίζων τὰ προηγούμενα καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ διαίρεσις τῶν μορφῶν εἶνε ἐπουσιῶδες παιδαγωγικὸν ζήτημα καὶ ὅτι δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν 3 μορφὰς τὴν ἀκροαματικὴν, τὴν ἐρωτηματικὴν καὶ τὴν διαλογικὴν.

Ὁ κ. *Εὐθ. Φουσταράκης*, ἐξαίρων τὴν σπουδαί-

τητα τῆς ἐρωτηματικῆς μορφῆς λέγει ὅτι αὕτη καλλιεργεῖ καὶ προάγει τὴν αὐτενέργειαν τοῦ μαθητοῦ, δι' αὐτῆς ὁ διδάσκαλος εὐρισκόμενος ἐν διηνεκεῖ ἐπαφῇ μετὰ τοῦ πνεύματος τοῦ μαθητοῦ δύναται νὰ γνωρίσῃ τὰς νοητικὰς δυνάμεις καὶ ἀνάγκας αὐτῶν, νὰ συγκρατήσῃ καὶ διατηρήσῃ ἀκμαίαν πάντοτε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ζωρότητα τῶν μαθητῶν ὧν ἐν γένει, νὰ ἐθίσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν λογικὴν τάξιν τὴν ἀναγκαίαν πρὸς διάρθρωσιν καὶ διευθέτησιν τῶν ἐν τῷ πνεύματι αὐτῶν ἀτάκτως κατεσπαρμένων ἐννοιῶν καὶ γνώσεων, καὶ νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς νὰ μορφώσῃ βιβημδὸν τὴν ἐαυτῶν γλώσσαν. Ἐνταῦθα ὁ κ. Πρόεδρος διακόπτων τὸν ὁμιλοῦντα λέγει ὅτι ἡ μόρφωσις τῆς γλώσσης τῶν μαθητῶν προσκρούει πρὸς δυσχερείας πολλὰς καὶ ἀπαιτεῖ κόπους μεγάλους, διὰ τοῦτο δ' εἶναι ἀνάγκη νὰ διδῇται μεγίστη προσοχὴ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἡμετέρας γλώσσης. Ἐξακολουθῶν εἰτα ὁ κ. *Φουσταράκης* λέγει ὅτι ἐνεκα τῶν μεγάλων τούτων ἀρετῶν τῆς ἐρωτηματικῆς μορφῆς ἀνωμάσθη αὕτη ὑπὸ τοῦ Διστερβεγίου «κωρινθίως τῆς διδασκαλικῆς δεξιότητος καὶ κολοφῶν τοῦ διδασκαλικοῦ βίου». Μετὰ ταῦτα ὁ κ. *Πετρίδης* προσθέτει ὅτι διὰ τῆς ἐρωτηματικῆς μορφῆς ὁ διδάσκαλος πληροφορεῖται ἂν οἱ μαθηταὶ παρακολουθοῦσι τὴν διδασκαλίαν του καὶ οὕτως ἀναγκάζεται νὰ διορθώσῃ τὰ σφάλματά του.

ΠΟΙΚΙΛΑ

ΚΡΗΤΗ

Ἐνδεικτικὰ καὶ ἀπολυτήρια. Χάριν πολλῶν ἐκ τῶν ἀναγνώστων ἡμῶν καλὸν θεωροῦμεν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι, κατὰ τὴν τροποποίησιν τοῦ ἀρθροῦ 156 τοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως τὴν γενομένην διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 203 Νόμου τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1900, διὰ τὰ *Ἐνδεικτικὰ καὶ ἀποδεδεικτικὰ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων* ἀπαιτεῖται χαρτόσημον *μιας δραχμῆς*, διὰ δὲ τὰ *ἀπολυτήρια* χαρτόσημον *δύο δραχμῶν*.

Β' γενικὴ ἐκδρομὴ τῶν δημοτικῶν Σχολείων τῶν Δήμων Πελεκάνου καὶ Κανδάνου ἐγένετο τῇ 10ῃ Ἰουνίου μέχρι Παλαιοχώρας Σελίνου, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ κ. Ι. Βαγιάνη διευθυντοῦ τοῦ ἐν Κακοδικεῖ Ἀν. Δημ. Σχολείου. Πρῶτοι ἐφθάσαν προηγουμένων 2 σημειῶν εἰς τὸ τέρμα τῆς ἐκδρομῆς οἱ ἐκ τοῦ Δήμου Κανδάνου, κατόπιν δ' ἦλθον καὶ οἱ τοῦ Πελεκάνου διδάσκαλοι, πλὴν ἐνός, ὁδηγοῦντες τοὺς δυναμένους νὰ διανύσωσιν ἀνέτως τὴν τοιαύτην ἀπόστασιν μαθητάς, περὶ τοὺς 50. Πάντες ἐγένοντο δεκτοὶ μετὰ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τῶν κατοίκων οἵτινες εἶχον σημαλοστολίσαι τὸ χωρίον των.

Μεταδύντες πρῶτον εἰς τὸν Ναὸν καὶ προσκυνήσαντες τὰς ἀγίας εἰκόνας, ἔψαλαν εἰτα κατάλληλα ᾠσματα καὶ ἀνεπαύθησαν ὀλίγον, κατόπιν δ' ὠδηγήθησαν εἰς τὸ Φρούριον, ὅπου ὁ κ. Βαγιάνης ἐδίδαξε τὰ κατάλληλα τῇ περιστάσει ἐκ τῆς Πατριδογραφίας καὶ Γεωγραφίας, καὶ τινα περὶ τῆς ἱστορίας τινῶν ἀρχαίων πόλεων οἶον: τῆς Βιένου, Ὑρτακίνης, Ἐλῦρου, κ. τ. λ. ὧν αἱ θέσεις ἐφαίνοντο. Εἰπὼν δὲ καὶ τινα περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Παλαιοχώρας ὑπὸ τῶν Τούρκων ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Τζουτζουράκη, ἐπίτηδες προσκληθέντας, οἵτινες ὡς αὐτόπται διηγῆθησαν τὰ ἀπὸ τοῦ 1866—1897 σχετικὰ πολεμικὰ γεγονότα.

Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα ἀφοῦ οἱ μαθηταὶ πάλιν ἀνεπαύθησαν καὶ ἔψαλαν, ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς Ε' καὶ Σ' τάξεως τοῦ Ἀν. Δημ. σχολείου διάφοροι γυμναστικαὶ ἀσκήσεις καὶ ἀσματα, ἅτινα ἐπροξένησαν εἰς τὸν λαόν, διὰ πρῶτην φοράν βλέποντα καὶ ἀκούοντα ταῦτα, μεγάλην εὐφροσύνην καὶ ἐνθουσιασμόν.

Περὶ τὴν ἐσπέραν δὲ πάντες οἱ μαθηταὶ ἐπέστρεψαν οἰκάδε εὐθυροὶ καὶ ζῶντο ὑπὸ τῶν οικείων διδασκάλων ὁδηγούμενοι.

Ἐπειδὴ πολλαπλὰ εἶναι αἱ ὀφείλειαι τῶν τοιούτων γενικῶν ἐκδρομῶν, εὐχῆς ἔργον θὰ ᾔτο ἐὰν καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν οἱ διδασκαλοὶ ἀπεφάσιζον νὰ διοργανώσιν πλείονων σχολείων ἐκδρομὰς εἰς κοινὸν τέμα.

Ἡ ἀπονόμῃ τῶν Ἀπολυτηρίων εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Ζ' (ἀνωτάτης) τάξεως τοῦ Γυμνασίου Χανίων ἐγένετο μ.μ. τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς 29 Ἰουνίου. Ὁ διευθύνων τὸ Γυμνάσιον κ. Α. Βουργουμπάκης μετὰ τὴν νενομισμένην ἱεροτελεστείαν ἀπήγγειλε λόγον σύντομον ἀλλὰ μεστόν ἀδρόν νοημάτων : Ὑποτυπώσας διὰ βραχέων τὴν σπουδαιότητα καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ διδασκαλικοῦ ἔργου, ἐστρεψεν εἰς τὸν λόγον πρὸς τοὺς ἀπολυομένους καὶ ὑπέμνησεν αὐτοὺς τὰ χρυσὰ παραγγέλματα καὶ τὰς σοφὰς ὑποθήκας, ἃς τὸ σχολεῖον προσεπάθει νὰ ἐκχαράξῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν ἀθανάτων ἡμῶν προγονικῶν κειμηλίων καὶ διὰ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, καὶ συνέστησεν αὐτοῖς τὴν μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαθείας τηρήσιν τούτων, ἐὰν θέλωσι ν' ἀποδώσιν χρυσὰ τῆς πολιτείας μέλι τέλος δ' ἡμῶν ἵνα ἡ οὕτω πανηγυρικῶς γινόμενη ἀμοιβὴ τῶν κόπων καὶ τῆς χρηστότητος αὐτῶν χρησιμεύσῃ αὐτοῖς ἐν τῇ μέλλοντι ὥς κέντρον εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐργασίαν ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Πατρίδος.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. **Ν. Γιαμαζάκης** σύμβουλος ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀπένευμε τ' ἀπολυτήρια ἀφ' οὗ ἀπέτεινε τὴν ἐπομένην σύντομον ἀλλὰ θερμὴν προσλαλίαν : « Παραδίδων τ' ἀπολυτήρια ταῦτα τὰ μαρτυροῦντα τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τοὺς κόπους οὓς καταβάλετε καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῶν σπουδῶν σας διὰ νὰ ἐξέλθῃτε τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου τούτου ἀρτιοὶ τὴν παιδείαν, ἐπιλαμβάνομαι τῆς εὐκαιρίας νὰ σὰς συγχαρῶ διὰ τοῦτο. Ἦδη ἐξέρχεσθε εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν κοινωνικόν· μὴ λησμονήσῃτε ἀγαπῆτὰ παιδιὰ, ὅτι ὁ βίος εἶνε δινηκὴς πάλιν ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέρχεται νικητὴς ὁ πρὸς ταύτην κάλλιον παρεσκευασμένος Γνωρίζω τοὺς διδασκάλους σας καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι σὰς ἀπολύουσι δίδοντες ἅς ἐκρίναν τελείως κατηρτισμένους διὰ τὴν πάλιν ταύτην θὰ ἐστώσαν τὴν διάνοιάν σας διὰ τῆς ἀπροστίτου ὕψους σοφίας καὶ φιλοπατρίας τῶν προγόνων μας, καὶ θὰ ἐδάπτισαν τὴν καρδίαν σας εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης Μὴ λησμονήσῃτε τὰ διδάγματα ταῦτα εἰς τὸν πρακτικὸν βίον. Ἀπὸ σᾶς, τὴν νέαν γενεάν περιμένει τὸ ἔθνος τὴν ἀποκατάστασιν του, ἥτις θὰ μείνῃ ὄνειρον ἂν δὲν θερμαίῃ τὴν καρδίαν σας ἀκοίμητος φλόξ φιλοπατρίας καὶ ἀγάπης.

Σὰς παρακαλῶ νὰ διατηρήσῃτε εὐγνώμονα ἀνὰ μνησὶν τῶν διδασκάλων σας οἵτινες νύκτας ἀπεργάντους ἠγρύπνησαν καὶ ἡμέρας ἐκοπίασαν διὰ νὰ σὰς φωτίσωσι, καὶ τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου τούτου ἐν ᾧ διηλθετε ὥρατα τῆς ζωῆς σας ἔτη. Ἀγάπατε καὶ ὑποστηρίξτε αὐτὸ ὡς ἱδρυμα ἀπεργαζόμενον χρῆστούς τῆς πατρίδος ὑπηρέτας.

Πρὸς σὰς δὲ τοὺς πρῶτους ἀποφοίτους τῶν Κρητικῶν Διδασκαλείων αἰσθάνομαι ἰδιαιτέρως τὸ καθήκον νὰ ἐκφράσω τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Πολιτείας. Εἶθε οἱ πρῶτοι οἱ ὁποῖοι κατανοήσαντες τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς τοῦ Δημοδιδασκάλου θαρραλέοι προσήλθατε εἰς τὰς τάξεις τῶν. Εἶναι βαρὺ ἀλλ'

ὕψηλόν τὸ καθήκον τὸ ὁποῖον ἀναλαμβάνετε, ἡ διάπλαισις τῶν τέκνων τῆς πατρίδος· ἀλλ' ἡ ἀγάπη αὐτῆς θὰ φωτίξῃ τὸν νοῦν καὶ θὰ θερμαίῃ τὴν καρδίαν σας, ἡ δὲ εὐγνωμοσύνη τῆς θὰ ἀνακουφίξῃ τοὺς κόπους σας. Εὐχομαι ἵνα ὁ Ὑψίστος ὁδηγῇ καὶ σκέπῃ ὑμᾶς».

Εἰς ταῦτα ὁ ἐκ τῶν ἀπολυομένων Κ. Καλεμικιάρης δι' ὀλίγων λέξεων ἀπινυττε καταλλήλως.

Ἐκ τῶν ἀπολυθέντων δύο μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸ Παιδαγωγικὸν τμήμα : ὁ Γεωργιάδης Τ. (ἀριστα) καὶ ὁ Λουκάκης Χ. (πάνυ καλῶς), τρεῖς δὲ εἰς τὸ Φιλολογικόν : ὁ Καλεμικιάρης Κ. (ἀριστα), Χρηστουλάκης Χρ. (πάνυ καλῶς), καὶ Σολανάκης Ν. (πάνυ καλῶς).

ΕΛΛΑΣ

Τῶν 4 Διδασκαλείων τοῦ Κράτους αἱ ἐξετάσεις ἐπερατώθησαν ἤδη· μέχρι τοῦδε γνωστὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν ἐξ οὗ ἀπελύθησαν 13 πρωτοβάθμιοι, 16 δευτεροβάθμιοι καὶ 4 τριτοβάθμιοι.

Ὁ **Ναύαρχος** **Ἐὔδης**, τελευταῖος μαχητῆς τῆς ἐν Ναυαρίνῳ ναυμαχίας ἀποθανὼν ἐκπεδεύθη τὴν 23ην Ἰουνίου ἐν Πετρούπολει τὸ Ἑλλήν. Ναυτικὸν διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ κ. Τομπιάζη κατέθηκεν μεγαλοπρεπῆ ἐξ ἀνθέων στέφανον.

ΓΑΛΛΙΑ

Κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναι δύσκολον εἰς πλείους οἰκογενεῖας ν' ἀπασχολῶσι κατ' οἶκον τὰ τέκνα τῶν διὰ τοῦτο ἐν Παρίσις κατὰ τὸ 1900 ἐλειτούργησαν 833 τάξεις δημ. σχολείων ἐν αἷς ἐφοίτησαν περίπου 45,000 παῖδες, ὧν τὰ 215 κοράσια· οἱ διδάξαντες ἐλάμβανον καθ' ἑκάστην ὥρ 7 ὄο, ἐδᾶπανήθησαν δὲ τὸ ὅλον 150,000.

Ἄλλος τρόπος ἀπασχολήσεως εἶναι αἱ διαμοναὶ εἰς ἐξοχὴν αἵτινες διοργανοῦνται ὑπὸ τῶν σχολικῶν Ταμιευτηρίων καὶ διαρκοῦσι συνήθως 3 ἑβδομάδας. Σχολικὰ τινὰ Ταμιευτήρια εὐποροῦντα ἀρκούντως ἔχουσιν ἰδιοκτῆτους ἐξοχικὰς ἐπαύλεις, καὶ εἰς ταύτας ἐκ περιτροπῆς οἱ μαθηταὶ διέρχονται τὰς τρεῖς αὐτῶν ἑβδομάδας.

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ ΚΑΤ' ΙΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ 1901

Ἐκ τῶν πλανητῶν ὁ **Ερμῆς** θὰ γείνῃ ὁρατὸς ἀπὸ τῆς 12—27 τοῦ μηνὸς τούτου τὸ πρῶτον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἠλίου· ἡ καταλληλοτάτη ἡμέρα πρὸς παρατήρησιν εἶναι ἡ 20ῃ Ἰουλίου διότι τότε προπορεύεται τοῦ Ἠλίου κατὰ 20 μοίρας περίπου καὶ ἀνατέλλει 1 ὥρ. καὶ 15' περίπου πρὸ αὐτοῦ.

Ἡ **Ἀφροδίτη** κατὰ τὸν μήνα τούτον δύουσα ὀλονεν βραδυτέρον τοῦ Ἠλίου καταντᾷ περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς νὰ δῇ 2 ὥρας περίπου μετ' αὐτὸν καὶ νὰ γίνεταί ὀλονεν λαμπροτέρα.

Ὁ **Ἄρης** μετετοπίσθη ἤδη ἀπὸ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Λέοντος εἰς τὸν τῆς Παρθένου, καὶ πλησιάζων διαρκῶς πρὸς τὸν Ἠλίον δύνει ὀλονεν ἐνωρίτερον οὕτω κατὰ τὰ μέσα Ἰουλίου ὁ Ἄρης δύνει 2 1/2 περίπου ὥρας μετὰ τὸν Ἠλίον.

Ὁ **Ζεὺς** ἀνατέλλει ὀλονεν ἐνωρίτερον καὶ μεσουρανεῖ κατὰ τὰς ἀρχὰς μὲν τοῦ μηνὸς περὶ τὴν 11ην ὥραν, κατὰ τὸ τέλος δ' αὐτοῦ περὶ τὴν 9ην ὥραν μ. μ.

Ὁ **Κρόνος** ἐξακολουθεῖ νὰ εὐρίσκηται ἀνατολικώτερον τοῦ Διός, ἐπόμενος αὐτοῦ σχεδὸν ἡμισίαν ὥραν.

Τῶν Διαττόντων ἀστέρων (τῶν Περσειδῶν) ἡ βροχὴ, βαίνει αὐξανόμενη καὶ φθάνει τὴν μεγίστην ἐντασιν αὐτῆς περὶ τὴν 28ην Ἰουλίου ἔχουσα σημεῖον ἐκπορεύσεως τὸν ἀστέρα η τοῦ Περσέως.